

Pri našem cesarju.

Spisal

Rud. E. Peerz,
c. kr. profesor.

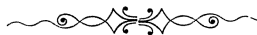
Poslovenil

Ivan Krulec,
c. kr. vadniški učitelj.

Izdalo in založilo

Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta
===== v Ljubljani. =====

Ljubljana 1905.

Natisnila „Narodna tiskarna“.

Poznam vas, dragi moji, kako se razveselite vsakega pisma in pismenega pozdrava, ki vam ga pošlje v tujini bivajoč dobri oče. Kako vam žari lice, ko čujete o dobri tetki, ki vam vsako leto pošilja o Božiču in Veliki noči dragocenih daril; kako vas zanima vse njeno življenje. Kako radi bi pohiteli tja v naročje in se naužili sreče v njeni bližini! Radi poslušate tudi dogodbe iz življenja prijaznega strica, ki živi daleč tam v tuji deželi. Zakaj vas pač zanima njih življenje? Ljubezen je, ki zbuja to hrepenenje. Spomniti vas pa hočem na visoko osebo, ki je oče milijonom, ki jim posveča skoraj vse svoje življenje. On skrbi za vas prav po očetovsko; iz njegovih rok prejimate neprecenljive darove. Tudi njega se vam je spominjati. Marsikdo je že uganil, da mislim na našega dobrega cesarja Franca Jožefa I., ki vas hočem sedaj povesti k njemu, da preživite z njim v duhu

en dan.

Dan.

Vi, dragi moji, še sladko sanjate o zlatih gradovih in se veselite gorke posteljice, ko že sedi cesar pri svoji mizi. Zunaj njegove palače ni živega bitja, vse še zakriva gosta jutranja megla. Skrb za njegovo ljudstvo mu ni dala spati. . . Tu sedi pri pismenih prošnjah, ki so mu jih predložili njegovi uradniki, in on jih rešuje po svojem modrem preudarku.

Oglejmo si te prošnje! **Star vojak**, ki nima nobene podpore, prosi miloščine. Iz prošnje je razvideti, da je že prelival kri za svojega cesarja in za domovino, zato mu nakloni cesar vsakoletno podporo.

Njegovo tako milo obličje pa se stemni, ko seže po prošnji **obsojenčevi**. Globoko ga zadene v srce, da so še ljudje, ki ne morejo hoditi po potih kreposti. Sedaj pa je cesarju potrditi obsodbo na smrt. Samo njegov podpis, in obsojenec je ob vse. Dobremu cesarju pa stopijo solze v oči in — pomilosti ga.

Ves vzradoščen pa čita tretji spis, ki opisuje cesarju delo **vzornega uradnika**. Cesar je vesel, da mu more nakloniti odlikovanje in mu s tem olepšati dni njegovega počitka.

Tako se zmanjšuje kup spisov in tudi mineva ura za uro. Kar se začuje zvon, ki vabi **k jutranji sv. maši**. Cesar vstane takoj ter odide v dvorno

kapelo, kjer pošilja goreče molitve k Bogu za blagor svoje države.

Po končani službi božji gre v svoje sobane, kjer ga že pričakuje **višji uslužbenec**, da mu poroča o raznih prigodkih v širni državi. Pazno posluša cesar to poročilo in da takoj vse potrebne odredbe. —

Tudi vi bi morebiti radi slišali, kaj je vse povedal poročevalec našemu cesarju. Povedal mu je, da se je oglasilo odposlanstvo iz daljne nje-gove dežele, ki mu meni izročiti prošnjo vsega prebivalstva — dalje, da je neko drugo deželo zadela velika nesreča — dalje, da izreka na tisoče državljanov svojo zahvalo za darove, ki so jih prejeli iz cesarjevih rok. Najprej misli naš cesar na one, ki so postali žrtve kake nezgode. Zanje ima vedno odprto srce in odprte roke. O tem ve zlasti Ljubljana mnogo povedati. Ko jo je pred leti hud potres skoraj porušil, je pohitel on sam med nesrečne Ljubljančane, da jih je potolažil in jim pomagal iz denarne stiske, in danes stoji Ljubljana pomlajena največ po cesarski milosti.

Cesarjeva dobrosrčnost je znana vsakemu še tako majhnemu kraju širne države. Ako kdo v sili prosi njegove pomoči, je gotovo uslišan.

V cesarsko palačo prihaja visok dostojan-stvenik. Vse ga spoštljivo pozdravlja. Kdo mora neki biti? **Minister** je, njegov najvišji uradnik, ki pride cesarju poročat o željah, ki jih goje razni narodi njegove države. Kakor prijatelj njegov sedi cesar pred njim in posluša pazno njegova poročila.

V zahvalo za trud in skrb mu cesar prijazno stisne roko.

Pred cesarjevo sprejemno sobano pa že čaka s trepetajočim srcem neko **kmetiško odposlanstvo** onega trenutka, ko bo moglo stopiti pred prestol dobrega vladarja. Boječe prestopijo zastopniki našega kmeta prag njegovih vrat, ker zdaj imajo govoriti z najvišjim gospodom države. Po prijaznem sprejemu jih takoj mine bojazen in pogumno mu javijo svojo prošnjo. Ko jim cesar obljubi, da jim izpolni, kar so ga prosili, hite na svoj dom, da čim prej prineso svojim soobčanom to veselo vest.

Kaj pa hoče **stara ženica** v cesarski palači? Sina so ji potrdili v vojake in sedaj ne bo mogel več skrbeti zanjo. Samo cesar ji more pomagati. Akoravno potrebuje za brambo domovine vojakov, vendar usliši prošnjo uboge ženice in oprostí njenega sina.

Zakaj ni cesarjev uslužbenec pustil one **odlične gospe** pred ubožno ženico k cesarju? Pred cesarjem so vsi enaki. Kdor dospe prej — pride prej pred njega — najsi je bogat ali ubog. —

Kaj želi ta gospa od našega cesarja? Njen soprog, vrl kapetan (poveljnik ladje), je umrl na daljnem vztoku in ostavil njo in otroke v bedi. Dobri cesar ji je obljubil svojo pomoč.

Tako se vrsté drug za drugim. Žalostni prihajajo ali veseli odhajajo in z gorečo molitvijo se obračajo do Boga, da bi še dolgo ohranil velikega dobrotnika na cesarskem prestolu.

Poldan je. Vi, otroci, sedite pri kosilu. Dobro vam gre v slast, ako ste bili pridni pri dopoldanskem pouku. Ura bije eno. Od daleč se začuje boben **vojaške godbe**. Svirajoč živahno korračnico, koraka proti cesarskemu dvorcu.

Pisana množica jo spremlja. Tu vidimo visoko gospodo, vojaka in delavca, domačina in tujca. Kmalu smo na dvorišču cesarskega dvorca. Godba zasvira, in kmalu zagledamo na oknu tudi cesarja, ki pazno posluša mogočne akorde vojaške godbe ali pa zadovoljno gleda na svojo množico, ki je porabila opoldanski odmor v to, da ga pozdravi na njegovem domu. —

Po odhodu vojaške godbe odide cesar h kosilu. Ker je kosilo skromno, je kmalu končano, in zdaj naj bi prišel čas njegovega počitka. Ali tudi ta čas porabi za čitanje **časnikov**. Ako čita o nesreči, takoj je rdeča tinta pri rokah, da označi ono mesto. Kaj pomeni rdeča črta, ve cešarski blagajnik, zato se požuri, da hitro izvrši tiho cesarjevo željo. Ako čita o kaki večji slavnosti med svojimi narodi, takoj ukaže, da tem povodom izreko njegove čestitke. Cesar trpi in se veseli s svojim ljudstvom.

Solnce se nagiblje proti zatonu, in otroci se vračajo veselo iz šole domov. Kar se pripelje lahka kočija po široki ulici. Vse pozdravlja dobrega cesarja, sedečega v kočiji. Na poti je v svoj krasen grad **Schönbrunn**. Tam je čudalep gaj, kjer si cesar po trudapolnem delu malo oddahne. Kako drago mu je vsako drevo, kako ljuba vsaka cvetka!

V njihovi vonjavi se ves poživi in okrepi. Pogleda tudi k vrtnarju, ki ima v varstvu obširni vrt, ter ga izprašuje o napredku dela ter pohvali njegovo pridnost. Za vse se zanima dobri gospodar ob zidarskem odru pri novem dvoru, ki ga zidajo, in tudi na vrtu ob njem, kjer ima na tisoče ljudi svoje razvedrilo.

Večer se bliža, in cesarju je treba zopet v mesto. To priliko pa porabi večkrat kak **pomoči potreben mož**, da mu izroči svojo prošnjo. Cesar veli v takem slučaju ustaviti, da jo more sprejeti. Da mu cesar to prošnjo usliši, o tem ni dvoma.

Solnce je že za gorami, in **noč** nas je ogrnila s svojim temnim plaščem. Veliko in krasno mesto Dunaj razsvetljuje tisoč in tisoč lučk. Gosta megla lega na mesto, lučce ugašajo, samo eno okno cesarske palače je še razsvetljeno. Poglejmo skozi okno v sobo: Cesar sedi pri mizi in — piše. — Lahko noč, dobri cesar! Mi smo že v gorkih posteljicah, ti pa se še trudiš za nas.

Lahko noč! Lahko noč!

Leto.

Minili so zlati dnevi počitnic, ki ste jih preživeli kje tam na kmetih, kjer pihljajo hladnejše sapice in nimajo solnčni žarki one moči kakor med razgretim mestnim zidovjem. Tudi cesar biva nekaj dni v svojem gradu v Išlu, da se malo oddahne v najhujših dnevih. Kmalu pa začno briti jesenski vetrovi, in gozd se odene z drugo obleko in sprejema razne goste. Po njem se pode zajci, srne in jeleni. Njim pa sledi lovec z nabito puško, ker jim streže po življenju. Drzen in čil mora biti oni, ki jim hoče slediti. Udeležimo se v duhu tega **lova**. Vse je tiho, samo semintja zašušti med odpadlim listjem. Kar hipoma zašumi med grmovjem, udajajoče veje pokajo: pripodi se ponosni jelen ter beži ves preplašen čez drn in strn. V tem trenutku se začuje pok — in lepa žival se zgrudi, od krogle zadeta, mrtva na tla.

Z veselim lajanjem naznanjajo pripodeči se psi, da je lovec dobro meril, ker jo je s prvim strelom podrl na tla.

Svoji žrtvi se približa tudi lovec. Da je lovec, ga spoznamo po njegovi opravi. Ali mož ni več mlad — kar sklepamo po njegovi sivi bradi — ali vendar je čil, da je mogel slediti brzonogi divjačini. Z zadovoljnim smehljajem opazuje svoj plen, preden se poda odtod. Pojdimo za njim! Ustavi se pri lovski koči. Tam zbrani lovci mu

napravijo prostor in ga spoštljivo pozdravljajo. Kdo je neki vrli lovec, ki smo ga bili spremljali? — Naš cesar je. — Da se more veseliti lepe božje prirode, gre po dnevih dela v gozd in goro in si z lovom krati čas.

Ali čas njegovega uživanja v svobodni prirodi ni dolg, zakaj že ga kličejo važni opravki nazaj v avstrijsko prestolico. Pohiteti mu je tuid med ogrske podanike. Sneg naletava v debelih kosmičih, in cesar mora ostaviti večkrat v temni noči ljubljene Dunajčane. Ko pa napoči dan, je dvorni vlak že na **budapeštanskem kolodvoru**, kjer ga pričakujejo ogrski velikaši in velika množica vdanega ogrskega naroda. Ves ginjen je ob lepem sprejemu in očaran krasote, ki ga obdaja povsod. Ko uredi vse, kar mu nalaga ogrsko vladarstvo, zopet odpotuje nazaj, ker mu je sprejeti **visokega gosta**, ki je prišel k njemu v posete. Z velikim veseljem pozdravlja na tisoče in tisoče zbranega ljudstva svojega ljubljenega gospodarja in njegovega visokega gosta. Vihrajoče zastave, ki krase Dunaj ob takih dnevih, in grmeči streli oznanjajo, kako ljubi Avstrijec svojega cesarja.

Minili so slavnostni dnevi, in osivelemu vladarju je treba zopet na delo. Bliža se **sv. Miklavž**. Kakšno je vaše veselje, ko pregledujete bogato obložene mize! Tudi za našega cesarja ima sv. Miklavž darila. Izroči mu namreč želje in prošnje tisočerih, ki so v hudem zimskem času v stiskah. Tudi tega se cesar veseli, ker je za njega največje veselje, storiti komu kaj dobrega.

Komaj je odložil zadnjo prošnjo, potrka nekdo na njegova vrata. **Ministri** so se zbrali, da bi se posvetovali o važnih zadevah. Ali brez cesarjeve prisotnosti je vsak sklep neveljaven. Sedi torej med njimi kot skrben oče ter posluša pazno važne razprave. Vsa njegova skrb se obrača na to, kako bi osrečil svoje narode. Ko zahvali ministre za zvestobo in trud, odide zopet v svoj stan — kjer pa, žal, ne nehajo njegove skrbi. —

Veseli božični čas se bliža. Kako se veselimo že naprej darov, ki nam jih utegne nakloniti Božič. S čim naj razveselimo dobrega cesarja ob tem času? Izdelki umetnosti in znanosti, zadovoljnost med nami in pridnost med mladino so mu najdražji darovi, ki mu jih moremo dati za **Božič**.

V onem slovesnem trenutku, ko stojite vi vzradoščeni pod božičnim drevescem ali ob jaslicah in se veselite bogatih darov, je naš cesar v krogu svojih dragih vnukov. Ne veseli se pa tega lepega praznika samo z njimi, ampak tudi z v a m i, ako ste tega veselja vredni. — Staro leto se bliža koncu. Nastopa **ново**, za otroka leto veselih nad, za cesarja leto novega truda.

Vsemogočni dodeli očetu tolikih narodov moči in njegovemu delu obilo blagoslova!

Gorke sapice prinašajo rajsko pomlad v deželo. Vse se veseli lepih **velikonočnih praznikov**. Drobne ptice, ki so se vrnile iz gorkih krajev, nanznanjajo z mičnim žgolenjem prihod pomladi, in vsa природа se odeva v praznično obleko. V

teh lepih dnevih pa premišljamo tudi trpljenje Kristusovo. Kakor je Zveličar ob slovesu svojim apostolom umival noge, tako se tudi vladar mogočne naše države danes na **veliki četrtek** skloni k ubožnim starčkom, da jim v spomin Zveličarjevega čina zmoči njih trudne noge.

S tem nam je zgled, kako nam je spoštovati starost in kako nam je upoštevati tudi najubožnejšega človeka.

Kako vzvišeno čutilo mora pač navdajati omenjene starčke, h katerim se je sklonil najvišji gospodar naše države! Vse muke, ki jih imajo prebiti zaradi visoke starosti, minejo, in cesarjev čin velikega četrтка ostane njim in vsem njihovim potomcem nepozabljiv.

Hitro poteka čas. Minili so lepi velikonočni in binkoštni prazniki in bliža se nam nov praznik — **sv. Rešnjega Telesa**. Kako lepo so okrašene hiše, ko se mimo njih premika procesija. Tudi vi se je udeležite s šolsko zastavo, in vaša vesela pesem in goreča molitev se razlega po pisanih travnikih in zlatem polju v nebeške višave. Tudi cesar se udeleži procesije sv. Rešnjega Telesa, ki se vije po bogato okrašenih in razsvetljenih dunajskih ulicah. Ko vi in milijoni drugih zrete in molite Najsvetejše — skoraj ob isti uri moli tudi cesar k božjemu Zveličarju za blagor svojega ljudstva. Kako ponosen je dobri Dunajčan, ko vidi v izprevodu svojega cesarja, ki ga je vanj uvrstil le njegov čut pobožnosti in odkrito češčenje sv. Reš. Telesa. Kako bi ga tudi vi radi videli in navdu-

šeno pozdravljali, ko bi prišel med vas! Ali povsod ne more biti. Spominjajte se pa v molitvi plemenitega moža, ki vam je najboljši prijatelj!

Vročje poletje je tu. Vam, dragi moji, se bližajo prijetne **počitnice**. Tudi cesar si izbere senčnat prostor, kjer si za nekaj dni oddahne od trudapolnega dela. Ali prej se hoče cesar prepričati, kako je izvežbano njegovo vojaštvo. Na svoje lastne oči hoče videti, ali zna dobro streljati in se vrlo boriti. Potuje torej v one kraje, kjer ima vojaštvo svoje velike vaje, **vojaške manevre** imenovane. Pri teh vajah mora častnik in navadni vojak pokazati, kako bi se kretal, ako bi prišlo do resne vojne s kako tujo državo. Cesar sedi na svojem čilem konju in pazno gleda gibanje borečih se čet. Večkrat jezdi za njimi in ako pride do cestnega jarka, se požene črezenj s pravo mladeniško čilostjo. Marsikateri plašljivec je v takem trenutku osramočen, ko vidi, kako zna stari cesar brzdati svojega konja. Najvišji vojni poveljnik je svojim vojakom vzor viteštva v vojski, v mirnem času pa ljubezniv prijatelj — da, pravi oče. — Večkrat pride star doslužen **onemogel vojak (invalid)** iz daljnega kraja, samo da vidi še enkrat svojega cesarja. Rad se pogovarja dobronivni vladar s takimi možmi ter jih vselej bogato obdari, da jim olajša breme starosti.

Po vojaških vežbališčih so puške in topovi utihnili, in izmučeni vojaki se vračajo na svoje domove. Tudi cesar mora misliti sedaj na svoj počitek. Postavil si je tja na bregove rajskih jezer

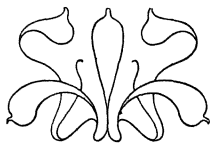
med osvežujoče zelenje in žuboreče potoke divnega **Salckamerguta** — v **Išlu** — svoj grad, kjer preživi po vseletnem trudu morebiti svoje najlepše ure. Tam živi v krogu svojih hčerá in se veseli dobrih svojih vnukov in vnukinj. — Bliža se 18. avgust, rojstveni dan **našega cesarja**. Vsak bi bil rad prvi, ki bi prinesel svojemu staremu očetu iskrene čestitke ali mu izročil svoja darila. Dolgo že čakajo otroci pred durmi in slušajo. — Kar začujejo korake, radi bi ponovili še enkrat svoje čestitke, ali cesar stoji že pred njimi ter — poljublja — svoje prve čestilce. Potem jih odvede na vrt, pripovedujoč jim povest — žalostno povest: nekoč je živelá visoka gospa . . .

Dodatek.

Minil nam je dan in minilo je leto v življenju našega dobrega cesarja. Kako kratek je čas 24 ur, a kako obilno in utrudljivo je delo, ki čaka našega cesarja dan za dnevom. Pri njegovem napornem delu ga podpira le ljubezen do vdanih mu narodov, torej do nas vseh. **Kako naj pa zahvali otrok svojega cesarja?** Ljubi naj ga in posnema. Kakor porabi cesar skoro vsak trenutek svojega življenja za resno delo, tako naj tudi otrok ne izgubi trenutka v svojem življenju, ne da bi ga vestno ne uporabil. Ob vsakem času — bodisi rano v jutru, čez dan ali pozno zvečer — se spominjajte dobrega očeta na Dunaju in svoji vsakdanji molitvi vedno dostavljajte:

„Bog nam ohrani dobrega cesarja.“

== Zahvala. ==

Odbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“ se kar najtopleje zahvaljuje „**Narodni tiskarni**“, ki je brezplačno tiskala to knjižico in pa **g. M. Grubbauerju**, izdelovalcu šolskih zvezkoy v Lincu, ki je podaril papir za knjižico.

V Ljubljani, dne 18. avgusta 1905.

